

Відзив

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Романків Ірини Михайлівни
“Моніторинг стійкості розвитку регіональної економіки”,
поданої на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук
зі спеціальності 08.00.05 - розвиток продуктивних сил і регіональна
економіка

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Зростаюче значення інформаційних чинників в управлінні регіональним соціальним та економічним розвитком в умовах нестабільного середовища та значного прискорення науково-технічного прогресу зумовлює зміну акцентів в розробці та реалізації стратегій державного регулювання розвитку регіонів України. В умовах кризових явищ і процесів, котрі відслідковуються практично в усіх сферах життя суспільства, на перший план виходить задача забезпечення максимально ефективного використання потенціалу регіонального соціо-еколого-економічного розвитку та забезпечення виходу територіальних систем регіонів України на траєкторію стійкого розвитку. Зростання потреб в якісній, адекватній і водночас доступній інформації про поточний рівень економічного та соціального розвитку регіону, а також характер процесів, які відслідковуються в тій чи іншій територіальній системі з одного боку та все ще порівняно низький рівень розвитку регіональних ринків інформаційних та консалтингових послуг на фоні неврегульованості питань організаційного та методичного забезпечення, пов'язаних з проведенням оцінки та прогнозування рівня розвитку регіонів України, збором та обробкою необхідної інформації з іншого, визначають перспективні напрями прикладних міждисциплінарних досліджень. Одним з таких напрямів є розробка систем моніторингу процесів розвитку в регіонах України.

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» і є складовою теми «Моделювання процесів управління в соціально-економічних системах» (номер державної реєстрації 0113U005083). Особисто здобувачем розроблено методичне забезпечення організації та проведення моніторингу стійкості розвитку регіональної економіки.

Ступінь обґрунтованості й достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та пропозиції, отримані здобувачем на підставі проведених досліджень ґрунтуються на проведеному аналізі вітчизняних та зарубіжних наукових джерел, в яких досліджуються питання розробки науково-методичних підходів до вирішення задач оцінки рівня соціально-економічного розвитку регіону, оцінки, аналізу та прогнозування стійкості розвитку територіальних систем регіону, економіко-математичного моделювання процесів управління розвитком регіонів, а також розробці систем моніторингу та систем підтримки прийняття рішень в управлінні процесами на загальнонаціональному та регіональному рівнях.

Мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження визначені коректно, що зумовило можливість дозволило отримати науково обґрунтовані результати, які становлять цінність як з практичної, так і з теоретичної точки зору. Висновки дисертаційної роботи сформульовані у відповідності з визначеною метою і поставленими завданнями дослідженнями.

Результати проведеного дослідження та основні рекомендації щодо оптимізації процесів оцінки та аналізу рівня соціально-економічного розвитку регіонів, виходячи з цілей стійкого розвитку знайшли своє належне відображення в публікаціях у наукових фахових виданнях, обговорювались на міжнародних та всеукраїнських конференціях.

З урахуванням цих міркувань, дисертаційну роботу Романків І.М., яка присвячена узагальненню існуючих напрацювань в сфері моніторингу

соціально-економічних процесів на регіональному рівні та розробці прикладних методик проведення оцінки та аналізу стійкості розвитку регіональної економіки, слід визнати актуальною, а її результати – такими, що заслуговують на увагу і подальше використання в практичній та науково-дослідній роботі.

Наукова новизна отриманих результатів. До теоретичних, методичних та практичних результатів дисертаційного дослідження, які характеризуються науковою новизною і свідчать про особистий внесок здобувача у розвиток теорії і практики управління регіональним розвитком в частині удосконалення регіонального моніторингу слід віднести:

1. Науково-методичний підхід до організації та проведення моніторингу стійкості розвитку регіональної економіки на основі побудови і реалізації моделей оцінювання її стану та ідентифікації ключових параметрів, що дає змогу здійснювати контроль за економічними та просторовими змінами в контексті цілей розвитку регіону в економічній, соціальній та екологічній площинах (С.71-72; С.110-125);

2. Методичний підхід до оцінювання стійкості розвитку економіки регіонів на основі теорії нечітких множин і нечіткої логіки, який дозволив здійснювати детальний аналіз вагомості кожного із показників в комплексному показнику стійкості розвитку регіональної економіки та надав можливість проведення обґрунтованого вибору стратегічних пріоритетів розвитку регіону (С.98-101);

3. Методичне забезпечення побудови прогностичних сценаріїв розвитку економіки регіонів з метою формального аналізу альтернативних варіантів розвитку ситуації при заданих цільових орієнтирах в умовах невизначеності, що дозволило розробити систему підтримки прийняття рішень щодо управління стійкістю розвитку економіки регіонів на основі результатів моніторингу (С.143-145);

4. Процедура діагностики показників стійкості розвитку регіональної економіки, яка дозволяє враховувати диспропорції регіонального розвитку, а

також забезпечує отримання обґрунтованих і достовірних прогнозів (С. 100-107);

5. Підходи до оцінювання стійкості розвитку регіонів за допомогою інструментів нелінійної динаміки, що дозволило сформувати інформаційну базу для проведення моніторингу стійкості розвитку (С.117-123).

Повнота викладу наукових положень, висновків і пропозицій в опублікованих працях

Основний зміст роботи опубліковано у 12 друкованих наукових працях загальним обсягом 4,06 друк. арк., з них особисто автору належить 3,81 друк. арк., серед яких: 1 колективна монографія, 7 статей у наукових фахових виданнях (4 – у співавторстві), 1 стаття - у зарубіжному виданні, 3 публікації – за матеріалами конференцій.

Кількість наукових статей та їх обсяг відповідають вимогам, що стосуються основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Значимість результатів дослідження для науки і практики

Результати дисертаційного дослідження мають практичне значення. Воно полягає у тому, що результати проведеного дослідження містять пропозиції щодо удосконалення процедури моніторингу стійкості розвитку регіональних систем, які дозволять підвищити ефективність регіонального управління. Основні результати дисертаційної роботи були використані при розробці регіональних цільових програм, проекту рейтингової оцінки у роботі селищних та сільських рад районів Івано-Франківської області та у навчальному процесі ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника".

Результати дослідження можуть знайти своє подальше застосування під час розробки регіональних програм соціально-економічного розвитку, нових методик проведення оцінки та аналізу рівня економічного та соціального розвитку, а також розробки цільових державних та регіональних програм стимулювання розвитку окремих секторів економіки на основі

моніторингу, оцінки та аналізу ключових параметрів розвитку. Подальші дослідження в даному напрямку потенційно дозволять створити цілісну методика проведення моніторингу та прогнозування рівня соціально-економічного розвитку регіону.

Оцінка змісту дисертації

За своєю структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам, що встановлені до кандидатських дисертацій.

У першому розділі дисертації "Теоретико-методологічні основи дослідження стійкості розвитку регіональної економіки" висвітлено методологічні підходи до дослідження розвитку регіональної економіки (С.10-33), розкрито особливості концепції управління стійкістю економіки регіону, зокрема досліджено наукові підходи щодо розбіжностей у визначенні сутності категорії «стійкість», а також у трактуванні сутності понять «сталого розвитку», «стійкого розвитку» та "моніторинг" (С.40-48; 51-54; 70). В цій частині роботи також визначено та охарактеризовано типологічні особливості моніторингових систем економіки регіону (С.51-70).

У другому розділі "Оцінювання стійкості розвитку регіональної економіки" розкрито особливості методики організації і проведення моніторингу стійкості розвитку регіональної економіки та здійснено комплексне оцінювання стійкості розвитку економіки регіонів України (С.77-97; 115-125). Запропоновано інформаційну базу даних, яку необхідно використовувати в процесі моніторингу стійкості розвитку економіки регіонів (С.98-107).

Третій розділ "Удосконалення напрямів управління стійкістю розвитку регіональної економіки на основі системи моніторингу" включає пропозиції з удосконалення процесів управління стійкістю розвитку економіки регіонів з використанням нейронечітких технологій, здійснення прогнозування процесів управління стійкістю розвитку економіки регіонів на основі її моніторингу та сформовано сценарії розвитку регіонів у прогнозному періоді серед яких: песимістичний, оптимістичний та сценарій, що визначається

розрахованими модельними значеннями показників стійкості розвитку регіональної економіки (С.130-140). Розроблено систему підтримки прийняття рішень щодо управління стійкістю розвитку регіональної економіки, що передбачає визначення конкретних напрямків розвитку регіонів внаслідок перегляду загальної стратегії управління, визначення нових стратегічних цілей, пріоритетів (С.157-170).

Зауваження, недоліки та дискусійні питання дисертаційної роботи

Робота виконана на високому теоретичному та методологічному рівнях, а її результати заслуговують високої оцінки, але разом з тим, слід вказати на окремі зауваження та дискусійні моменти:

1. В своїй роботі здобувач багато уваги приділяє опису Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року (с.14). Зважаючи на поточний календарний рік, доцільно було б проаналізувати ступінь реалізації даної стратегії за попередні роки, а в параграфі «Методологічні підходи до дослідження розвитку регіональної економіки» зосередити увагу на оцінці перспективних, а не завершених програмних документів. Оскільки в Україні затверджено "Державну стратегію регіонального розвитку до 2020 року", то відповідно, рекомендації здобувача про те, що має враховуватись і відображатись в Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року є хронологічно застарілими і не актуальними (с.15);

2. В дисертації здобувач вживає термінологію, яка потребує відповідного пояснення або ж авторської інтерпретації. Зокрема, на с.18 зазначається, що «управління розвитком регіону лежить в одній *просторовій площині*, де суб'єкти є структурою, підпорядкованою одночасно місцевій владі й державним органам управління». Потребує пояснення, який зміст здобувач вкладає в поняття «просторова площина» в даному контексті;

3. Проведений аналіз структурних зрушень виключно за 2 звітні періоди, а саме 2012 і 2013 роки є малоінформативним з точки зору інерційності структурних процесів та декларування моніторингу динаміки

процесів на регіональному рівні. В даному контексті рекомендується розглянути більшу вибірку як за останні звітні періоди, так і за рахунок розширення горизонту аналізу передісторії (с. 101-106);

4. В табл. 2.4 на с. 115 дисертант подає інформацію про порогові значення показників стійкості розвитку регіональної економіки. Доцільно не просто обмежитись переліком джерел, на основі яких отримано подібну інформацію, а хоча б коротко описати схему, на основі якої проводились відповідні розрахунки;

5. Розраховані прогностичні значення стійкості розвитку економіки регіонів (п. 3.2 дисертації) на 2014-2016 роки доцільно порівняти з фактичними показниками за ті звітні періоди, по яких вже є наявна статистична інформація.

Проте наведені зауваження суттєво не зменшують загальної наукової цінності дисертаційної роботи Романків І.М., яка виконана на належному теоретичному рівні і містить елементи науково-методичної та практичної цінності.

Автореферат практично повністю розкриває сутність дисертації і відповідає її основному змісту.

Висновок

Дисертація Романків І.М. “Моніторинг стійкості розвитку регіональної економіки”, є завершеною науковою працею, яка присвячена вирішенню актуальної на сьогоднішній день наукової та практичної задачі – розробці науково-методичних рекомендацій та практичного інструментарію оцінювання рівня стійкості розвитку економічних систем регіонів України, а також проведення моніторингу та аналізу процесів соціального та економічного життя на регіональному рівні.

Автореферат дисертації за своїм змістом відображає основні положення дисертаційної роботи.

За складом вирішених задач дисертація відповідає паспорту спеціальності 08.00.05.

На підставі проведеного вивчення дисертації, зважаючи на актуальність та важливість розглянутих питань, наукової новизни, результатів практичного впровадження, вважаю, що подана до захисту дисертація відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» № 567 від 24 липня 2013 р. щодо кандидатських дисертацій, зокрема пп. 9,11,13, а її автор - Романків Ірина Михайлівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 - розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент:

Доктор економічних наук, професор,
завідувач відділу регіональної економічної політики
ДУ "Інститут регіональних досліджень НАН України"
д.е.н., проф.

 Шульц С.Л.

